

Особливості корпоративного управління в умовах транзитивної економіки України

Характерними ознаками сучасної української економіки є її певна нестабільність, несталість, що визначає окремі тенденції її розвитку, але не відміння загальних закономірностей еволюції економічної системи. Формування корпоративних підприємств в Україні є результатом роздержавлення суб'єктів господарської діяльності, а також процесів концентрації та централізації виробництва, що є невід'ємними тенденціями в ринковій економіці.

Найбільш характерними рисами функціонування підприємств корпоративного сектору економіки в Україні є:

- нечіткість і відсутність стабільної законодавчої бази;
- слабка специфікація прав власності і нерозвиненість традицій підприємницької діяльності;
- запровадження організаційно-правових форм підприємств і механізмів їх функціонування, що застосовуються в зарубіжних країнах без достатнього врахування національних особливостей країни;
- виникнення корпоративних структур не лише шляхом створення нових підприємств, але і шляхом приватизації раніше діючих підприємств [1, с. 43].

У західній економічній літературі широко використовується і досить активно запроваджується в Україні поняття “корпоративного управління”. Це пояснюється необхідністю управління поширеною формою корпоративного господарювання і власності України, яка в останні роки стрімко розвивається.

У вузькому значенні, корпоративне управління – це процес, відповідно до якого корпорація представляє і обслуговує інтереси інвесторів. У широкому значенні, корпоративне управління – це система взаємодії, яка відображає інтереси органів управління компанії, акціонерів, зацікавлених осіб, і спрямована на отримання максимального прибутку від усіх видів діяльності компанії відповідно до чинного законодавства з урахуванням міжнародних стандартів [2, с. 173].

Використання досвіду провідних країн світу щодо розвитку корпоративного управління є корисним для України. Проте існує значна відмінність процесу формування системи корпоративного управління в Україні порівняно з розвинутими країнами. Вона пролягає в тому, що в країнах із розвинутою економікою корпоративні відносини формувалися добровільним, поступовим та еволюційним шляхом, тоді як в Україні

акціонерна форма власності для багатьох підприємств була обрана внаслідок загальнодержавного процесу приватизації державного майна.

У світовій практиці існують різні підходи до корпоративного управління:

- англо-американська модель корпоративного управління характеризується наявністю індивідуальних та інституціональних інвесторів, неафілійованих із корпорацією; розвинутим законодавством, яке визначає права і обов'язки трьох основних суб'єктів: менеджерів, директорів і акціонерів; порівняно простим механізмом взаємодії між акціонерами, з одного боку, і між акціонерами і товариством – з іншого, як на річних загальних зборах, так і в період між ними.

- японська модель корпоративного управління характеризується високим відсотком афілійованих банків, компаній у складі акціонерів; між банками і корпораціями існують тісні зв'язки; законодавство, громадська думка і промислові структури підтримують кейрецу – групу компаній, об'єднаннях спільним володінням і управлінням; відсоток неафілійованих акціонерів порівняно низький через ускладнення при голосуванні.

- німецька модель корпоративного управління має дві унікальні особливості, які відрізняють її від інших моделей: двопалатне правління та узаконені обмеження прав акціонерів щодо голосування. Основними відмінностями німецької моделі від японської та англо-американської є: законодавче встановлення кількості членів наглядової ради, що не підлягає зміні; обов'язкове членство у наглядовій раді представників робітників і службовців компанії.

- перехідна модель корпоративного управління [2, с. 174-177].

На даний час в Україні вже сформувалася змішана модель корпоративного управління з певними аутсайдерськими рисами. Це пов'язано з наявністю великої кількості дрібних власників корпоративних цінних паперів, які намагаються реалізувати свої права.

Законодавчо-нормативна система регулювання діяльності корпорацій в Україні, характеризується складною ієрархічною структурою, стан даної системи не спроможний стимулювати процеси корпоративних перетворень. Дане явище негативно відображається на економіці України в цілому. Держава здійснює певні заходи щодо регулювання корпоративних відносин, але значна частина проблем залишається неврегульованою [3, с. 116].

Для подолання негативних тенденцій у розвитку корпоративного управління в Україні необхідно розробити комплекс заходів на базі корпоративної політики – системи рішень, заходів і дій, спрямованих на формування й впровадження гнучких виробничо-господарських організаційних структур функціонування підприємства чи підвищення ефективності вже існуючих з метою забезпечення чіткої взаємодії між його внутрішніми та

зовнішніми інституційними схемами. Також необхідно підвищити частку працівників і дрібних акціонерів в управлінні корпораціями. Пріоритетним завданням виступає забезпечення зацікавленості стратегічних інвесторів у довгостроковій стратегії розвитку. Важливе значення також слід приділяти стимулюванню заінтересованості внутрішніх інвесторів до підвищення ролі у фінансуванні економіки. Основою для вирішення вищеперелічених завдань повинно стати створення вітчизняної корпоративної моделі, що має не копіювати повністю моделі інших країн, а відображати соціально-економічні особливості розвитку нашої країни.

Література

1. Корягіна Т. Формування корпоративних підприємств в Україні. // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка. – 2004. – № 17. – С. 40-44.
2. Виноградський М. Д., Нашинець-Наумова А. Ю. Розвиток моделей корпоративного управління. // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 8. – С. 172-178.
3. Кудря Я. В. Проблеми правового регулювання корпоративного управління в Україні. // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 7. – С. 113-120.